

da Hospitalets Arkiv af Sager fra den Tid neppe bør fremdrages, dog skal jeg tilføje, at paa pegede Vanskeligheder utvivlsomt har medført endog betydeligt Tab for Frugthaven.

7. Det kan ikke siges, at Plantagen drives med særlig billig Arbejdskraft, og hvorfor det siges, ved jeg ikke, thi Regnskabet's Enkeltheder viser noget ganske andet.

Den aarlige Driftsudgift ligger i de fleste Tilfælde over Udgifterne for lignende Plantagers Drift under private. Denne Kendsgerning maa man bøje sig for, og hvad angaar Elever og Karle, da kan vel en hvilken som helst Gartner have Elever og Husmanden Karle.

8. Om Patienternes Arbejde i Frugthaven maa jeg sige, at de ikke udnyttes til Gunst for Frugthaven. Patienterne arbejder mest i Lysthaverne og noget i Køkkenhaverne. Maa jeg med det samme oplyse, at der ikke arbejder 2 Gartnerne og 5 Elever i Frugtplantagen. Det Havebrug, som sorterer under mig, er 65 Tdr. Land i alt, 24 Tdr. Frugthave, 24 Tdr. Køkkenhave og 18—20 Tdr. Land Lysthaveanlæg; derunder 230 Mistbænke, Kirkegaard m. m. m.

Det vil deraf ses, at der nok kan blive en ordentlig Afstand mellem de 2 Assistentter, 5 Elever, 3 Karle og ca. 3 Heste. Arbejdsstyrken holdes saa vidt muligt nede paa dette Tal for at skabe Rentabiliteten og Udbyttet, og Arbejdstempoet staar sikkert paa Højde med de private Virksomheders.

9. Om Patienternes Arbejde i Frugtplantagen skal jeg blot sige, at dette ofte medfører Tab. Patienterne kan jo ikke udføre faglige Arbejder, saasom beskære, sprøjte, gøde o. lign. Det kan selvfølgelig ikke undgaas, at Patienterne spiser og bortfører en betydelig Mængde Frugt, og netop de mange Hvilepauser bevirker, at de hyppigt gaar til og fra Arbejdet i Frugthaven, og at kontrollere hver enkelt flere Gange daglig lader sig naturligvis ikke gøre. Patienterne kan grave og gøre lidt rent, men ikke altid tilstrækkelig ordentligt, Arbejdet maa ofte gøres om, og det forekommer mig, at Patienterne efterhaanden volder mere og mere Ulejlighed og bliver ringere og ringere til at arbejde. Men selvfølgelig drejer det sig om at sysselsætte de syge, og jeg kan ikke se andet end, at de allerfleste nyder godt af Arbejdet i fri Luft. Jeg vil dog antage, at en Mand ude i det frie Erhverv vilde frabede sig Patienter i Jordbær, Hindbær, Blommer, Frugthaver m. v., thi jeg har, efter 11 Aars Arbejde, set og erkendt, at den billige Arbejdskraft ikke er saa *billig*. De samme Synspunkter er gældende, naar Patienterne beskæftiges med Pakning og Sortering af Frugt paa Lageret.

10. Det varede *11 Aar*, før Frugthaven fik en moderne og en i Driften økonomisk Sprøjte at arbejde med. Hvad der forud for denne Anskaffelse er gaaet tabt for Frugtplantagen, kan vanskeligt taale Dagslyset; naar man netop nu i disse Aar ved, hvad Sprøjtning af en Frugthave betyder for Udbyttet, vil det bedre kunne forstaas, hvad Frugthaven her har lidt under Mangelen af en tidssvarende Sprøjte, idet man har været henvist til at bruge en almindelig Tønde-Haandsprøjte. Jeg skal her tillade mig at citere nogle Udtalelser af Professor A. Pedersen, Landbohøjskolen, der er fremsat om dette Spørgsmaal. Professoren udtaler: „Ingen Frugtavlser kan forsvare, hvis Hensigten er Udbytte, at lade være at anskaffe sig en Motorsprøjte“. Vi fik altsaa en Sprøjte ved Overlægens praktiske Sans for Sagen, men først i det 11te Aar.

Her skal bemærkes, at denne Anskaffelse bogføres forkert, idet den afholdes som *Driftsudgift*.

11. Ligeledes sker det først i det 11te Driftsaar, at der gennemføres en anstændig Forsendelsesmetode og anskaffes nødvendig Emballage til Forsendelse af Hospitalets Frugt, idet det vedtages, at Frugthaven i Lighed med andre Frugthaver skal pakke og forsende Frugten i den internationale Standardkasse. Indtil da havde vi været henvist til at fremsende Statens Frugt i *Gødningstønder*; kun til de private Kunder blev der anskaffet nogle Kasser. Denne Metode har lagt Salget mange Hindringer i Vejen og forvoldt store Tab for Frugthaven. Hertil kommer den uomstødelige Kendsgerning, at Udsalgspriserne paa Frugten fra Plantagen ligger langt under den Pris, som den private Frugtavlser forlanger og faar betalt for sin Frugt. Dette Forhold maa jo ogsaa tages i Betragtning ved Bedømmelsen af Nykøbing Plantagens Rentabilitet. Gartneren disponerer jo ikke ganske frit, men efterhaanden som man har erfaret, at min Interesse for Salget er øgte, maa jeg dog sige, at der tages Hensyn til mit Syn paa Sagen. Men disse Humanitetshensyn har dog medført Tab paa Tusinder af Kroner, særlig er vore Udsalgspriser paa fin Frugt for lave. Denne Humanitet ved Salg af dansk Frugt har jeg intet imod; jeg er enig med Hospitalets Overlæge i, at dansk Frugt bør kunne købes til en passende og rimelig Pris. Men naar der saa skal tales om Skatter, Renter, Ejendomsskyld o. s. v., saa vil jeg